

Handläggare
Lena Embertsén
Telefon: 08-508 288 64

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2015-10-20 p 18

Kemikalier i varor som kommer i kontakt med livsmedel

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna rapporten
2. Överlämna rapporten för kännedom till besökta butiker, Kemikalieinspektionen och till berörda branschorganisationer

Gunnar Söderholm
Förvaltningschef

Christer Edvardsson
Enhetschef

Bakgrund

Miljöförvaltningarna i Göteborg, Stockholm, Malmö och Helsingborg samarbetar kring kemikalietillsyn med fokus på kemikalier i varor. Denna rapport redovisar ett tillsynsprojekt där förvaltningarna har kontrollerat kemikalier i varor som kan komma i kontakt med livsmedel¹.

Syftet med att besöka butiker som säljer denna typ av varor har varit att ge information om kemikalier i varor och att kontrollera om butiken har den kunskap som behövs för att kunna hantera frågor från kunder. Analyser har gjorts för att kontrollera innehållet av vissa farliga kemikalier. Tillsynen har genomförts utifrån de regler om kemikalier i varor som finns i Reach (Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier), POP's förordningen (Europaparlamentets och rådets

¹ Food contact materials (FCM)

förordning (EG) nr 850/2004 av den 29 april 2004 om långlivade organiska föroreningar) och miljöbalken (1998:808).

Som exempel på varor som kan komma i kontakt med livsmedel kan nämnas matlådor, vattenflaskor, bakformar, vispar etc. I varor av plast kan det finnas mjukgörare och kortkedjiga klorparaffiner. Varor med ytaktiva egenskaper kan innehålla fluorerade föreningar och aniliner har påträffats i köksredskap av polyamidplast.

I livsmedelslagstiftningen, både EG-förordningar och nationell reglering, finns specifika bestämmelser som bl.a. reglerar att ämnen inte får föras över från material till livsmedel. Förvaltningens livsmedelsavdelning genomförde år 2012 ett projekt där fokus låg på användningen av sådana material i olika verksamheters livsmedels- hantering.

Resultat

I projektet besöktes totalt 35 butiker, varav 13 i Stockholm. I varje butik köptes en vara för analys. För ytterligare en vara begärdes information om dess kemikalieinnehåll. Av de totalt 35 analyserade varorna var det inte någon som innehöll detekterbara halter av de analyserade ämnena.

I den dokumentation som skickades in redovisades ofta att kraven i livsmedelslagstiftningen uppfylldes, inte att varan uppfyllde Reach-lagstiftningens krav.

En stor del av butikerna har de rutiner som behövs för att uppfylla informationsplikten. Detta trots att de inte känner till informationsplikten och de heller aldrig har fått några frågor från kunder. Större kedjor ställer oftare och mer specifika krav än mindre butiker. Majoriteten av butikerna ställer inte uttalade kemikaliekraV utan litar på att deras leverantörer håller sig uppdaterade och rättar sig efter de regler som finns.

Ytterligare en iakttagelse är, även om det är svårt att jämföra olika varugrupper, att kunskapen om informationsplikten är större nu än för ett par år sedan. Butikerna säger också att deras leverantörer har blivit mera uppmärksamma på kemikalieinnehållet i varor på senaste åren.

Förvaltningens kommentarer

En del av besöken inom detta projekt har gjorts i en butikskategori som inte besökts tidigare, alltså butiker med strikt inriktning mot husgeråd. Andra av de besökta verksamheterna, de som tillhör de stora dagligvarukedjorna, har tidigare haft besök av förvaltningens livsmedelskontroll och kan även ha varit föremål för förvaltningens tillsyn över kemiska produkter/kemiska ämnen i varor.

Butikerna som besökts säljer varor som kan ha en direkt påverkan på det vi äter. Många av varorna är också sådana som barn kan komma i kontakt med, även om de inte är direkt riktade till barn. Flera av produkterna är också tillverkade för att kunna utsättas för värme. Anledningen till att Reachtillsyn avseende denna viktiga produktgrupp inte gjorts tidigare är att det finns oklarheter kring tillsynsansvaret på central nivå. Vare sig Kemikalieinspektionen eller Livsmedelsverket anser sig ha legal möjlighet att utöva tillsyn över Reachbestämmelserna vad gäller dessa varor. Förvaltningen känner till att det pågår diskussioner, mellan de centrala myndigheterna, kring denna fråga. Enligt vad förvaltningen erfar har dock inte problemet lösts. Förvaltningens mening är att miljötillsynsförordningens 2 kap 21-22 §§, där tillsynsansvaret i denna del regleras, bör ses över. Miljöförvaltningen anser att det är lämpligare att Kemikalieinspektionen, i likhet med vad som gäller för övriga varor, fungerar som centrala tillsynsmyndighet med ansvar för Reachtillsynen även för denna produktgrupp. I detaljhandeln har dock kommunen, genom miljötillsynsförordningen, redan idag, ett utpekat tillsynsansvar.

Butiker och leverantörer har uppmärksammats på att inte bara livsmedelslagstiftningen utan också Reachlagstiftningen gäller för dessa varor. Kraven i regelverken är olika och ämnen från kandidatförteckningen kan förekomma i material trots att de uppfyller de krav som finns i livsmedelslagstiftningen. Det är anmärkningsvärt att vissa ämnen, som t.ex. mjukgöraren DEHP, finns upptagna i plastförordningens lista över ämnen som är tillåtna att använda i material som kan komma i kontakt med livsmedel medan samma ämne, enligt Reachlagstiftningen, kräver tillstånd för att få användas.

Att inte någon av de varor som analyserades innehöll några av de farligaste kemikalierna är naturligtvis glädjande. Sannolikt är detta en produktgrupp där man är extra noggrann vid val av material, både vid tillverkning och vid inköp.

Man kan naturligtvis invända att det varor som analyserats endast utgör en mycket liten del av det totala antalet varor ur denna varugrupp och att endast ett fåtal ämnen analyserats. Det skulle vara intressant att också ta reda på vad materialen faktiskt innehåller. Vissa av produkterna hade en t.ex. en stark lukt. Detta torde dock vara en uppgift för centrala myndigheter och då i första hand Kemikalieinspektionen.

Slut.

Bilaga:

Rapport: Kemikalier i varor som kommer i kontakt med livsmedel